

Asia: VN/22774/2023

Lausuntopyyntö hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi varhaiskasvatuslain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Opetushallitus kannattaa varhaiskasvatuksessa annetun tuen tietojen keruuta Varhaiskasvatuksen tietovarantoon (myöhemmin Varda). Opetushallitus

kuitenkin pyytää kiinnittämään huomioita seuraaviin kohtiin hallituksen esityksessä.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että tieto hallintopäätösten määrästä olisi tallennettava kaksi kertaa vuodessa. Hallintopäätösten määrä ajalta 1.1.–30.6.

tallennettaisiin 31.8. mennessä ja hallintopäätösten määrä ajalta 1.7.—31.12. tallennettaisiin 31.1. mennessä. Opetushallitus huomauttaa, että yleissivistävässä

koulutuksessa tilastointipäivä on 20.9. Tuen jatkumon seurannan kannalta olisi hyvä, jos tilastointipäivät olisivat yhteneväiset. Tiedon pohjalta voidaan

esimerkiksi tarkastella, miten varhaiskasvatuksessa tehostetusta tai erityisestä tuesta annettujen päätösten määrä 5- ja 6-vuotiaiden ikäryhmissä vertautuu

seuraavina vuosina esi- ja perusopetuksessa annettuihin vastaaviin päätöksiin. Toisaalta varhaiskasvatuksen vuosilaston tilastointipäivä on 31.12. Yhteinen

tilastointipäivä helpottaisi kuntien ja kuntayhtymien tiedonhallintaprosessia. Pykälässä 70 todetaan, että hallintopäätösten lukumäärä tallennettaisiin

ikäryhmittäin alle 3-vuotiaat, 3-4-vuotiaat, 5-vuotiaat ja 6-vuotiaat erikseen. Opetushallitus pitää tärkeänä, että lukumäärät tallennettaisiin viidellä eri

ikäryhmäjaottelulla, tällöin ikäryhmät jaoteltaisiin 0-2-vuotiaat, 3-vuotiaat, 4-vuotiaat, 5-vuotiaat ja 6-vuotiaat. Kun ikäryhmät ovat jaoteltu selkeästi erikseen,

on mahdollista saada tarkempaa tietoa tukea tarvitsevien lasten lukumäärien muutoksesta. Ikävuosien 3-4 aikana usein tuen tarpeet havaitaan ja lukumäärissä tapahtuu huomattava kasvu.

Opetushallitus nostaa esiin ohjeistuksen täsmennyksen ikäryhmään kuulumisen osalta. On tärkeä huomioida lapsen syntymäpäivä oikein. Mikäli lapsi täyttää

vuosia esimerkiksi 4-vuotias täyttää 5 vuotta tallennusajankohdan aikana, silloin hallintopäätös tallennetaan siihen ikäryhmään, johon hän tiedonkeruun

ajanjakson päättyessä kuuluu (tässä tapauksessa 5-vuotiaiden ikäryhmään). On syytä huomioida esimerkiksi muussa tilastoinnissa käytössä olevat määritelmät ja varmistaa niiden yhdenmukaisuus. Esimerkiksi varhaiskasvatuksen vuosiraportilla, joka julkaistaan Vipunen-palvelussa, lapsen ikä määritellään sen mukaan, mikä lapsen ikä tilastointipäivänä. Lisäksi Opetushallitus huomauttaa, että tiedonkeruun ulkopuolelle näyttäisi jäävän ne lapset, jotka vielä 7- tai 8-vuotiaina osallistuvat täydentävään varhaiskasvatukseen.

Opetushallitus kiittää sitä, että tiedonkeruu tallennetaan kunnallisista ja yksityisistä palveluntuottajista erikseen. Ohjeistuksissa olisi hyvä tarkentaa,

raportoidaanko kunnan järjestämä mutta yksityisessä toimipaikassa ostopalveluna tai palvelusetelillä tuotettu varhaiskasvatus kunnallisen vai

yksityisen toiminnan alle. Tietovarannon tietojen viiden vuoden säilytysaika kuulostaa kohtuulliselta.

Taloudelliset vaikutukset

Opetushallitus huomauttaa, että tuen tietojen keruu aiheuttaa Vardassa muutoksia rajapintoihin, käyttöliittymään, käyttöoikeuksiin ja tietomalliin, jotka

eivät ole vähäisiä. Hallituksen esityksessä kuvattu mahdollinen tietosuojaus myös lisää tietovarantoon tarvittavaa toiminnallisuutta.

Kunnilla ei välttämättä ole kaikkia tarvittavia tietoja saatavilla yhdessä järjestelmässä, joten tietojen koostaminen työllistää tietojen tallennuksen lisäksi.

Myös tuen tietojen tallennus ikäryhmittäin ja iän päättely todennäköisesti lisää työmäärää. Kunnista on myös tullut palautetta siitä, että tiedot olisi joka

tapauksessa hyvä saada jonkinlaiseen raportointinäkömään, mikä edellyttäisi omien järjestelmien kehittämistä.

Viranomaisvaikutukset

Opetushallitus tarkentaa, että tietovarantoon tulee muutoksen myötä enemmän kuin yksi uusi tietokenttä. Varhaiskasvatuksessa annetun tuen tietojen keruu

aiheuttaa Vardassa muutoksia rajapintoihin, käyttöliittymään, käyttöoikeuksiin ja tietomalliin, jotka eivät ole vähäisiä. Uudella lomakkeella on useita tietokenttiä.

Tietosuojaikutukset

Ehdotuksen mukaan ”varhaiskasvatuksen tuen hallintopäätösten lukumäärät tallennettaisiin tietovarantoon summatasolla kaksi kertaa vuodessa, joten

tiedonkeruu ei olisi henkilötasoista. Näin ollen yksittäistä lasta, jolle on tehty varhaiskasvatuksen tuen hallintopäätös, ei ole mahdollista tunnistaa tiedoista.

Tiedonkeruu toteutettaisiin niin, että jos kunnassa tuesta tehtyjen hallintopäätösten määrä olisi alle 5, tieto tallentuisi tietovarantoon muodossa 1—

4, joten yksittäistä lasta ei pysty tunnistamaan tiedoista edes välillisesti. Vastaava tietosuojaus toteutettaisiin myös tietojen raportoinnissa ja tilastoinnissa. Näin ollen esitykseen ei sisälly henkilötietojen käsittelyä koskevaa sääntelyä.” Opetushallitus varhaiskasvatuksen tietovarannon ylläpitäjänä tunnistaa

mahdollisen tietosuojaongelman myös ehdotetussa summatasoisessa tallennuksessa, jos tietyssä ikäryhmässä on lapsia vain yksi tai kaksi ja vastaavasti

tuen päätöksiä saman verran. Lisäksi päällekkäinen tietosuojaus tietovarannossa, raportoinnissa ja tilastoinnissa voi vaikeuttaa tiedon laadun varmistamista. Lisäksi raportoinnin toteuttaminen esimerkiksi maakuntatasolla tai valtakunnallisesti voi olla myös haastavaa, jos tietokanta sisältää arvoja 1-4. HE:n tavoitteeksi on kirjattu varhaiskasvatuksen tietopohjan parantaminen, joka toteutuisi paremmin, mikäli määrälliset tiedot kuntien tekemistä päätöksistä olisivat saatavilla sellaisenaan Vardan tietokannasta. Tietojen käsittelyä on mahdollista rajata kunnan ja kuntayhtymän nimeämille henkilöille, jolloin uusia arkaluonteisten henkilötietojen käsittelijöitä olisi Opetushallituksen virkamenkilöt sekä ne tahot, joille tietoja mahdollisesti luovutettaisiin Opetushallituksen päätöksellä. Opetushallitus voisi tarvittaessa tehdä tietojen suojauksen ennen tietojen luovuttamista sekä lisätä tietojen suojauksen Vardan käyttöliittymään, jolloin tietojen katselussa näytettäisiin 1-4, kun päätösten määrä on alle 5.

Ruonala Heidi
Opetushallitus